

A Nemzeti Színház tagjai és a forradalom

Jóka! a hajdani Nemzeti Színházról irt színes, de nem éppen nagyjelentőségű munkájában jellemezni akarván a hatalomra került osztrák kormányzat „nagyelkűségét”, annyit mond, hogy az a színház tagjait husz percentes gázsilevonással sujtotta, ahelyett, hogy elkönfiskálta volna a színházat a magyaroktól! E szatirikus megjegyzést azzal támasztja alá, hogy bizony lehetett volna oka arra az annektálásra is, hiszen a színház tagjai a bankjegyalapra felajánlották és oda is adták keservesen összegyűjtött egész színészi nyugdíjalapjukat, mintegy huszezer pengő forintot.

A színészek öt esztendő alatt gyűjtötték ezt a nagy összeget; nem ugynevezett nyugdíjlevonásokkal, hanem az igen bevált normanapi jótékonycélu előadásokkal. Öszszeteremtették ezt a nagy pénzt, mely a már öregedő színészek és színésznők gondtalan öregségét volt biztosítandó, de amikor felvirradt a magyar szabadság napja, a művészek gondatlanságával és a hazafiak áldozatkészségével az egész pénzt a haza oltárára tették.

De még ez sem volt elég.

Szigligeti Ede, a színész-dramáiró, aki az irodában a nagyfoglaltságu titkár munkáját is végezte, egy ivre felírta azt a pár szót, ami akkor ezrek forintjait s milliók garasait indították meg a magyar állampénztár felé.

Az iv — mely maiglan gyönyörű emléke a régi Nemzeti Színházban lobogott hazaszeretetnek — ezt a felírást viseli fejül:

Felszólítás!

Magyarország szükségeire a Nemzeti Színház tagjai felajánlanak pengőben:

s ezután jönnek az aláírások és a felajánlott összegek.

A magyar művelődéstörténet legragyogóbb alakjai to-lakodnak itt, hogy adják, amit adhatnak. Csekély fizetések jártak akkor. A drámai nagy színészek közül Jókainé kapott 250 pengőt, Egressy, Lendvay 200—200 pengőt, ezután nagy ugrás jött az összegben, mert azok, akik leghasznavehetőbbek voltak, sem kaptak havonta alig valamivel többet, mint száz pengőt, hogy a legkisebbek 10—15 forintokkal beérjék. Ebből a kis fizetésből adott Szigligeti, Fűredy 20—20 forintot, Lendvay, Erkel Ferenc, Szerdahelyi, Fánicsy, Jókainé, Lendvayné, Egressy Gábor 10—10 forintot. A többiek ennél kisebb összegeket adtak, de így is begyűlt 587 forint 15 kr., ami akkor hadiköltségekre ugyan kevés volt, de szegény embereknek áldozatul bizony, hogy nagyon sok.

Ezen az íven szembeszökő, hogy a színház nagynevű operanékesnője, Schodelné, 100 (száz) forintot irt alá. Száz forint egy énekesnőtől, aki a szegény magyar színpadon zeng... igen ám, de tudnunk kell, hogy a jeles primadonna havi fizetése a fenti fizetésekkel szemben ezeröttszáz forint volt.

Ekkora áldozatkészség azonban nem volt elegendő. A szabadságáért felkelt haza még többet is kívánt hí fiatal. Nem egy összegben kívánta, de minden hónapban meg-megújuló újabb áldozatot szükségelt. Így aztán a lelkes színészek kötelezték magukat 1848 júliusától a rákövetkező év áprilisáig havidijaknak három százalé-kát a szent célra adni. Kivételem nélkül mindenki aláírta az ívet, még a díszlettologató színpadi szolgálk is. Az első volt a fülemülehangu Hollósy Kornélia, a harmadik a *Szózat* mesteri zenéjének szerzője. Pompás névsor, mindegyikéről lehetne külön cikket írni s az a sok cikk mind csupa fényről beszélne.

Ez mind még csak az anyagi áldozat volt, amit a színház tagjai a hazának hoztak. Pénz és vér kellett annak, hát a férfiak kardot kötöttek.

Egressy Gábor honvéd-pályafutása közismert. Ott végződött a törökföldön, ahonnan testben-lélekben megtörve

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Reza Reza		
Cím:	A munkai világ a Nemzeti szin- ház tagjai és a forradalom.		
Forrás:	?		
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. fiz.)	(Oldal)
	?		
Tárgy	Hely	Idő	Oszlatyozás
792	Nemzeti Színház	[1842]	
	Személy	Helyszám	

tért meg; soká tartott, míg meggyógyult és újra hős lehetett a nemzet színpadán.

A Nemzeti Színház levéltárában fennmaradt egy fülvélmelynek élén ez olvasható:

Körlevél!

A Nemzeti Színház azon tagjai, kik nemzetőrök, irják e lapra hányadik zászlóaljban és hányadik században vannak besorozva, minthogy a nemzetőrségi szolgáló végett szükséges némi intézkedést tenni.

Pesten, september 28. 1848.

Szigligeti, titkár.

Elsőtől mingyárt maga Szigligeti írta oda, hogy ő főhadnagy az 5-ik zászlóalj 6-ik századában és öt követik sorra a legnagyobbak és a legkisebbek. Volt közöttük több tüzér és még több huszár. Véletlen-e, hogy egy kivétellel mind a zenészek voltak huszárok és az az egy a — pénztárnok volt.

A forradalomban hazafi színészek az osztrák elnyomatás sötét napjaiban sem tudtak mások lenni, mint hű hazafiak. A színház rendezetlen levéltárában van egy németnyelvű rendőrségi értesítő, mely közli a színház direktiójával, hogy egyelőre ne várják haza Rónay színészt, mert azt lecsukták, mivelhogy az utcán szidta a németet!

1850 február 1-én pedig az igazgató körlevélben rendel el, hogy a tagok ne gunyolják a hatalmasságot s „hogy olly tettektől, mellyek nem tsak reájok, de az Intézetre is kárhóztató veszélyt hozhatnának, őrizkedjenek!”

A színház helyzete ebben a tekintetben felettébb nehéz volt, mert fent Budán a hatalmasság a Nemzeti Színházat tűzfészeknek tartotta, hiszen még a számadásait is — amint az iratokon ma is látható feljegyzések mutatják — azon a tiszteletreméltó címen kezelték, hogy:

REBELLEN SCHRIFTEN.

Rewa Dezső.

Felróltatás.

Magyarország szükségcse a nemzet színház tagjai felajánlanak pengőket

f. kr.		f. kr.	
Lendvai Márton	10	Perpári János	20
Jósa György	20	Simony József	2
Szilágyi László	2	Manna Károly	1
Vencz Sándor	10	Mirai Lajos	20
Erkel	10	Batai	2
Szentpéteri	10	Balog	2
Bognár	10	Balassi József	40
Károly	4	Székely István	1
Ruday Károly	10	Tóth János	20
Jónás Mihály	20	Szendvén	10
Örösi Katalin	2	Szendvén	10
Szentpéteri	10	Szentpéteri	10
Szentpéteri Lajos	4	Szentpéteri	1
Báti	4	Szentpéteri	1

Az adományozók aláírásai.